

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
доктор юридичних наук, професор
Євген СОБОЛЬ
«25» лютого 2026 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації

Долинної Анни Сергіївни

на тему: «Теорія і практика професійної підготовки фахівців
психологічних професій в університетах США», поданої на здобуття
наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 –
теорія і методика професійної освіти

Витяг з протоколу фахового семінару кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка від 25 лютого 2026 року.

ПРИСУТНІ члени фахового семінару кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету імені Володимира
Винниченка:

- Філоненко Оксана Володимирівна, завідувач кафедри освітніх наук,
доктор педагогічних наук, професор.
- Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри освітніх наук, доктор
педагогічних наук, професор.
- Окольніча Тетяна Володимирівна, професор кафедри освітніх наук,
доктор педагогічних наук, професор.
- Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри освітніх наук, кандидат
педагогічних наук, доцент.
- Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри освітніх наук, доктор
педагогічних наук, доцент.
- Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри освітніх наук,
кандидат педагогічних наук.
- Черненко Олександр Володимирович, доцент кафедри освітніх наук,
кандидат педагогічних наук, доцент.
- Неборак Катерина Олександрівна, ст. викладач кафедри освітніх
наук.

Інші присутні на засіданні фахового семінару кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету імені Володимира
Винниченка:

- Долинна Анна Сергіївна, здобувач.
- Рацул Олександр Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.
- Плющ Валентина Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничих наук та методик викладання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психонічних професій в університетах США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Рецензенти:

1. Окольніча Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.
2. Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітніх наук, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.
3. Дубінка Микола Михайлович, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітніх наук, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Головуючим на засіданні фахового семінару обрано Дубінку Миколу Миколайовича, доктора педагогічних наук, доцента, доцента кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Дубінка М. М.: Шановні члени кафедри освітніх наук, запрошені. Розпочинаємо засідання: на порядку денному обговорення основних наукових результатів дисертації Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психонічних професій в університетах США», поданої на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до науково-дослідних тем кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Соціально-психологічні аспекти забезпечення ментального здоров'я особистості в умовах ситуації невизначеності» (державний реєстраційний номер 0125U000429) та «Соціально-психологічні особливості самоздійснення особистості в умовах трансформаційних змін» (реєстраційний номер 0120U100295), а також Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині – кафедра освітніх наук

Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481).

Тема докторської дисертації затверджена вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 9 від 09.02.2026 р.).

Для викладу основних положень дисертаційного дослідження слово надається Долинній Анні Сергіївні.

Долинна А.С.: Шановна завідувача кафедрою, члени кафедри, рецензенти дозволять представити результати дисертаційного дослідження на тему: «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психоекономічних професій в університетах США».

Україна нині переживає масштабну гуманітарну кризу, що супроводжується зростанням психологічної травматизації населення та гострою потребою у фахівцях, здатних надавати допомогу в умовах стресу, втрат і посттравматичних розладів. За аналітичними даними, в Україні на 100 тис. населення припадає лише 1 психолог, тоді як у США – близько 1 на 2,3 тис. осіб, що вказує не лише на кількісний, а й на якісний розрив у підготовці спеціалістів. За таких умов збереження статус-кво в психологічній освіті є неприйнятним: необхідно посилювати практичну складову підготовки, щоб випускники могли ефективно відповідати на актуальні виклики та залишатися конкурентоспроможними. Криза сучасності стала каталізатором змін і загострила дискусію між прихильниками академічної фундаментальності та практикоорієнтованого навчання. Американська модель підготовки психоекономічних фахівців вирізняється практичною спрямованістю, міждисциплінарністю та гнучкістю освітніх траєкторій, а її вивчення дає змогу адаптувати ефективні практики до українського контексту.

Історичний досвід США після Другої світової війни показує, що під час масштабної психологічної кризи вирішальним є не лише збільшення кількості фахівців, а й швидкий перегляд підходів до їхньої підготовки. Сьогодні Україна так само стикається з хвилею запиту на психологічну допомогу серед ветеранів, ВПО, дітей війни та цивільного населення, тож оперативна модернізація освітніх програм є ключем до подолання кадрового дефіциту та мінімізації довгострокових наслідків. Звернення до досвіду США є стратегічно виправданим і підкреслює потребу реформ, які дозволять не лише реагувати на кризу, а й випереджати її наслідки. Саме тому актуальність дослідження зумовлена потребою цілісного наукового осмислення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців психоекономічного профілю, яка проявляється через низку системних суперечностей сучасного освітнього процесу.

По-перше, спостерігається суперечність між зростаючою потребою українського суспільства у фахівцях психоекономічного профілю, здатних ефективно працювати в умовах воєнного та поствоєнного стресу, психологічної травматизації й соціальної дезадаптації, та недостатньою ефективністю чинних освітніх програм,

які не завжди враховують реальні виклики сучасної соціально-психологічної ситуації.

По-друге, наявна суперечність між об'єктивною необхідністю інтеграції міжнародного досвіду, зокрема практикоорієнтованих моделей професійної підготовки, напрацьованих у США та країнах Європи, і домінуванням у вітчизняній освітній практиці теоретизованих, фрагментарних і малопрактичних підходів, що обмежують формування прикладних професійних компетентностей.

По-третє, актуалізується суперечність між потребою осучаснення методології професійної підготовки, яка має відповідати умовам кризового та посттравматичного впливу на психіку особистості, і інерційністю освітніх програм, що не в повній мірі реагують на нові соціальні запити, виклики воєнного часу та завдання посттравматичної реінтеграції.

Мета дослідження: розкрити й цілісно схарактеризувати розвиток теорії і практики професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США та з'ясувати перспективи застосування американського досвіду в сучасних ЗВО України.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати теоретико-методологічні засади професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США.

2. Здійснити системний аналіз сучасних концепцій щодо специфіки професійної діяльності фахівців психологічних професій в американських університетах.

3. Розкрити професійну готовність (критерії, компоненти та рівні сформованості) майбутніх фахівців психологічних професій до впровадження американського досвіду в контексті українських інтерпретацій.

4. Визначити та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США.

5. Розробити педагогічну модель формування психологічних компетентностей в підготовці фахівців щодо сучасних професійних освітньо-кваліфікаційних характеристик.

6. Визначити перспективні напрями творчого застосування американського досвіду професійної підготовки фахівців психологічних спеціальностей у закладах вищої освіти України.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка фахівців психологічних професій.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні засади та освітньо-організаційні механізми професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США, а також підходи й практики імплементації практикоцентрованого підходу в закладах вищої освіти України.

Дозвольте не зупинятися на інших елементах наукового апарату, а перейти до викладу змісту основних результатів роботи.

Згідно з *першим завданням дослідження* встановлено, що теоретичні засади професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США

формується під впливом взаємопов'язаних наукових, методологічних і соціокультурних чинників. Вони ґрунтуються на міждисциплінарній парадигмі, що поєднує психологію, нейро- й когнітивні науки, педагогіку, соціальні науки, медицину та ІТ, забезпечуючи цілісне бачення людини і готовність працювати з психічними, поведінковими й емоційними процесами.

Методологічно підготовка спирається на системний, міждисциплінарний і порівняльний підходи, а викладання – на компетентнісну та студентоцентровану модель із активними методами навчання, розвитком автономії, етичністю та оцінюванням за сформованістю компетентностей. Авторська педагогічна модель включає концептуально-методологічний, змістово-компетентнісний, технологічний і діагностично-результативний блоки, що забезпечує цілісність і результативність підготовки. Ключовим є зв'язок освіти з професійними стандартами та ліцензійними вимогами США (APA, NASP, ABPP та ін.), а також опора на гуманістичну й конструктивістську парадигми, які підкреслюють розвиток особистості студента, критичного мислення й навчання впродовж життя. Отже, якість підготовки забезпечується поєднанням міждисциплінарності, компетентнісної орієнтації, гуманістично-конструктивістських підходів і практичної спрямованості.

Відповідно до *другого завдання дослідження* доведено, що системний аналіз сучасних концепцій професійної діяльності фахівців психічних професій у США дає змогу окреслити ключові компетентності їх підготовки в умовах високої соціальної й технологічної динаміки. Професійна діяльність у США розглядається як інтегративна робота з психічними, емоційними, когнітивними та поведінковими процесами людини в різних контекстах (освітньому, організаційному, клінічному тощо) і поєднує діагностичні, консультативні, профілактичні, корекційні та дослідницькі функції.

Провідними засадами виступають біопсихосоціальний підхід, evidence-based practice, теорії стресу й резиліентності, когнітивно-поведінкові та нейропсихологічні моделі, що орієнтують на рішення на основі доказів, міждисциплінарність і високі етичні стандарти. Специфіка діяльності також передбачає роботу в умовах невизначеності та високого стресу, тому програми акцентують розвиток саморегуляції, емоційної стійкості, рефлексії та комунікації й активно використовують тренінги, симуляції та супервізію для переходу від теорії до практики. Отже, аналіз підтверджує багатовимірність, міждисциплінарність і практичну спрямованість підготовки у США, що створює підґрунтя для вдосконалення моделей навчання та адаптації цього досвіду в українському контексті.

Згідно з *третьім завданням дослідження* професійну готовність майбутніх фахівців психічних професій до впровадження американського досвіду в українському контексті визначено як багатовимірне інтегративне утворення, що поєднує мотиваційні, когнітивні, діяльнісні та рефлексивні характеристики.

Структура готовності включає мотиваційно-ціннісний компонент (професійна мотивація, орієнтація на інновації та міжнародний досвід), когнітивно-змістовий (знання моделей і вимог психічної освіти США),

діяльнісно-технологічний (уміння застосовувати психодіагностичні й консультативно-корекційні технології з урахуванням українських умов) та рефлексивно-аналітичний (саморефлексія й критична оцінка ефективності запозичених практик). За цими критеріями виокремлено рівні готовності: низький, середній і високий – від фрагментарних знань і нестійкої мотивації до цілісного розуміння, сформованих умінь та здатності творчо адаптувати зарубіжний досвід.

Отже, професійна готовність є системним показником якості підготовки й визначає ефективність адаптації американських освітніх моделей до національних та соціокультурних особливостей України.

Згідно з *четвертим завданням дослідження*, обґрунтовано та запропоновано комплекс організаційно-педагогічних умов, реалізація яких є необхідною передумовою успішного впровадження розробленої моделі професійної підготовки фахівців психологічних професій в освітню практику.

По-перше, інтеграція психолого-педагогічного та професійного змісту навчання в освітньому контенті університетів США розглядається як базова умова формування цілісної професійної готовності майбутніх фахівців. Такий підхід забезпечує поєднання теоретичних знань про психіку, поведінку й мотивацію людини з практичними навичками професійної діяльності, що відповідає міждисциплінарній природі психологічних професій і сучасним вимогам американської вищої освіти.

По-друге, створення рефлексивно-розвивального освітнього середовища в українському контексті обґрунтовано як умову адаптації американського досвіду до національних освітніх реалій. Таке середовище сприяє розвитку професійної самосвідомості, критичного мислення, здатності до самоаналізу та саморегуляції, що є ключовими характеристиками фахівців психологічних професій.

По-третє, застосування активних та особистісно орієнтованих методів навчання (кейс-методів, проектної діяльності, тренінгів, інтерв'язійних та симуляційних практик) обґрунтовано як ефективний інструмент формування психологічних компетентностей. Зазначені методи дозволяють моделювати реальні професійні ситуації, активізувати пізнавальну діяльність студентів та забезпечити практичну спрямованість підготовки.

По-четверте, системна діагностика та моніторинг рівня сформованості психологічних компетентностей визначені як необхідна умова оцінювання результативності освітнього процесу. Вони забезпечують зворотний зв'язок, дають змогу коригувати зміст і технології навчання, а також підвищують об'єктивність оцінювання професійної готовності майбутніх фахівців.

Таким чином, запропоновані організаційно-педагогічні умови утворюють цілісну систему, що забезпечує ефективне впровадження моделі професійної підготовки фахівців психологічних професій, а також створює підґрунтя для адаптації й трансферу американського освітнього досвіду в український освітній простір.

Згідно з *п'ятим завданням дослідження* обґрунтовано педагогічну модель формування психологічних компетентностей у професійній підготовці фахівців

відповідно до сучасних професійних та освітньо-кваліфікаційних вимог. Модель спирається на компетентнісний, системний, діяльнісний і особистісно орієнтований підходи та відображає логіку підготовки в університетах США, забезпечуючи інтегровану професійну готовність (мотиваційний, емоційний, поведінковий і результативний компоненти).

Структурно вона включає чотири взаємопов'язані блоки: концептуально-методологічний, змістово-компетентнісний, технологічний (активні, практикоорієнтовані й цифрові методи) та діагностично-результативний (оцінювання рівнів сформованості компетентностей). Модель є адаптивною до різних освітніх контекстів, враховує запити ринку праці та розвиток soft skills, емоційної стійкості й уміння приймати рішення у стресових ситуаціях. У підсумку вона виступає інструментом модернізації підготовки й підвищення конкурентоспроможності випускників.

Згідно з шостим завданням дослідження здійснено порівняльний аналіз підготовки фахівців психологічних спеціальностей у ЗВО США та України, що виявив спільні риси й ключові відмінності. У США підготовка ґрунтується на компетентнісній, міждисциплінарній і практико-орієнтованій парадигмі з інтеграцією психологічних, когнітивно-поведінкових, нейропсихологічних і цифрових компонентів. Вона спрямована на розвиток професійного мислення, емоційної стійкості, рефлексивності та саморегуляції, а практику забезпечують симуляції, тренінги, клінічна й дослідницька практика, супервізія та інтервізія.

Особливістю американської моделі є поєднання психологічної й педагогічної підготовки в гнучких освітніх траєкторіях (Teacher Education Programs, міждисциплінарні магістерські програми), що підвищує мобільність і відповідність вимогам ринку праці. Натомість в Україні тривалий час домінувала теоретично-нормативна модель з обмеженою практикою та слабшою міждисциплінарністю, хоча нині спостерігається поступовий перехід до компетентнісного підходу, розширення практичної складової й активніше впровадження цифрових технологій.

На основі порівняльного аналізу визначено перспективні напрями творчого застосування американського досвіду в українських ЗВО, зокрема:

- посилення ролі практичної та симуляційної підготовки у формуванні психологічних компетентностей;
- системну міждисциплінарну інтеграцію психологічних, педагогічних і професійно-орієнтованих знань;
- упровадження активних, особистісно орієнтованих і рефлексивних методів навчання;
- розвиток інтервізійних і супервізійних форм роботи як механізмів професійного становлення;
- удосконалення системи оцінювання професійної готовності з орієнтацією на міжнародні стандарти.

Результати дослідження створюють наукове підґрунтя для адаптації американського досвіду до українських умов і оновлення змісту та технологій підготовки фахівців психологічних спеціальностей відповідно до сучасних вимог.

Ефективність американської моделі зумовлена поєднанням міждисциплінарних теоретичних засад, практикоорієнтованого навчання та етично регламентованої професійної діяльності, що формує готовність працювати в умовах складних викликів. Встановлено, що міжнародні проекти, академічні обміни й дослідницькі ініціативи розширюють професійний світогляд і розвивають критичне мислення як у здобувачів освіти так і в учасників освітнього процесу. Інтеграція кращих практик підготовки психологів, педагогів і соціальних працівників, з урахуванням міждисциплінарності та етики, забезпечує цілісність підготовки, а розвиток емоційного інтелекту, комунікації, саморефлексії, емпатії та стресостійкості є ключовим для ефективної роботи фахівця.

Американський досвід демонструє ефективність практикоорієнтованих форматів – супервізій, тренінгів, кейс-методів, інтерв'язій, симуляцій і стажувань у реальних установах, що забезпечує перенесення теорії в практику та формує відповідальність і готовність до дій. Підготовка у США має цілісний, міждисциплінарний характер і спирається на компетентнісний підхід, гнучкі освітні траєкторії, міжнародні програми та системну діагностику професійної готовності, що підвищує адаптивність випускників до вимог ринку праці.

Адаптація цього досвіду в Україні можлива за умови створення рефлексивно-розвивального освітнього середовища, поєднання психолого-педагогічного і професійного змісту, застосування активних особистісно орієнтованих методів і впровадження моніторингу сформованості психологічних компетентностей.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з експериментальною перевіркою ефективності адаптованих моделей підготовки фахівців психологічних професій у вітчизняних закладах вищої освіти з урахуванням інституційних та культурних особливостей. Особливої уваги потребує вивчення впливу цифрових і міждисциплінарних освітніх середовищ на формування психологічних компетентностей та професійну стійкість майбутніх фахівців.

Дякую за увагу!

Здобувачці було задано **10 запитань**, на які доповідачка надала обґрунтовані відповіді та пояснення.

Запитання задавали:

Філоненко Оксана Володимирівна, завідувач кафедри освітніх наук, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Анно Сергіївно, у мене до Вас 2 питання: Які теоретико-методологічні підходи (компетентнісний, системний, міждисциплінарний, студентоцентризований тощо) є визначальними для професійної підготовки фахівців психологічних професій у університетах США, і як вони проявляються в змісті та організації навчання? Які ключові психологічні компетентності формуються в американській моделі (емоційний інтелект, рефлексивність, етична відповідальність, саморегуляція, комунікативні навички), та за якими критеріями у США оцінюють їх сформованість?

Долинна А. С.: Дякую за запитання.

Визначальні теоретико-методологічні підходи професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США ґрунтуються на

компетентнісному, системному, міждисциплінарному та студентоцентрованому підходах і доповнюються конструктивістською логікою навчання та порівняльною оптикою забезпечення якості й оновлення програм. Компетентнісний підхід проявляється у проектуванні освітніх програм навколо чітко визначених результатів навчання (learning outcomes) і професійних функцій; системний – у вибудові цілісної траєкторії підготовки з узгодженням змісту дисциплін, практик і оцінювання; міждисциплінарний – в інтеграції психологічних, педагогічних, соціальних, медичних та цифрових компонентів; студентоцентрований – у розвитку автономії здобувача, індивідуалізації освітньої траєкторії та підтримці через наставництво. У змісті й організації навчання ці підходи реалізуються через перевагу активних і практикоорієнтованих методів (практикуми, кейс-аналіз, симуляції, стажування), системну супервізійну підтримку та оцінювання за рівнем сформованості компетентностей. Студент постає активним суб'єктом професійного становлення, тоді як викладач виконує ролі фасилітатора, ментора (наставника) та супервізора.

І по другому питанню. Американська модель підготовки цілеспрямовано формує ключові психономічні компетентності, відповідні для професій типу «людина–людина»: емоційний інтелект і емпатію, комунікативну компетентність, етичну відповідальність, саморегуляцію та стресостійкість, рефлексивне мислення, а також навички оцінювання й інтервенції на основі доказів. Рівень їх сформованості визначають за практичними індикаторами: якістю ведення випадку кейс-менеджменту, дотриманням етичних норм, здатністю здійснювати базову діагностику й планувати психокорекцію, ефективністю комунікації, рівнем рефлексії (портфоліо, рефлексивні звіти), результатами супервізій і спостереженням у реальних умовах практики.

Плющ Валентина Миколаївна, професор кафедри природничих наук та методик викладання, доктор педагогічних наук, професор.

Шановна Анно Сергіївно, у мене до Вас 2 питання: Як у США забезпечується поєднання теорії з практикою (практикуми, стажування, симуляції, кейс-метод, супервізія/інтервізія), і які механізми гарантують якість практичної підготовки? Яку роль у підготовці відіграють професійні стандарти та ліцензійні/акредитаційні вимоги (наприклад, APA, NASP тощо), і як вони впливають на структуру освітніх програм та професійну ідентичність майбутніх фахівців?

Долинна А. С.: Дякую за запитання.

Механізми поєднання теорії з практикою та забезпечення якості практичної підготовки реалізуються через практикуми, клінічні стажування, симуляційні заняття, рольові моделі, кейс-аналіз, тренінги навичок, а також регулярні супервізії й інтервізії. Якість практики гарантують чіткі вимоги до кількості та змісту годин практики, наявність підготовлених супервізорів, стандартизовані протоколи ведення клінічного випадку, оцінювання компетентностей за рубриками, зворотний зв'язок «студент–супервізор–

програма» та поступове ускладнення завдань – від тренувальних до реальних кейсів.

І по другому питанню. Роль професійних стандартів і ліцензійно-акредитаційних вимог визначається тим, що професійні стандарти та вимоги акредитації й ліцензування (зокрема APA, NASP та інші профільні структури) задають «рамку» підготовки: визначають необхідні компетентності, етичні норми, обсяг практики, вимоги до викладацького складу, критерії оцінювання та якості програм. Вони впливають на структуру курикулуму (формалізований пакет курсів та їхній зміст, затверджений навчальними інституціями дещо відмінний від освітньої програми), підсилюють практикоорієнтованість і забезпечують відповідність випускника вимогам ринку праці. Якщо програма описує лише перелік тем і завдань, то курикулум охоплює весь освітній процес: від філософії та цілей до методів викладання й оцінювання. Унаслідок цього професійна ідентичність студента формується не лише академічно, а й як готовність діяти в межах стандартів професії.

Рацун Олександр Анатолійович, професор кафедри спеціальної освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Анно Сергіївно, у мене до Вас 2 питання: Які елементи американського досвіду є найбільш адаптивними для України, які ризики чи обмеження такої адаптації, і які умови (організаційні, нормативні, кадрові) необхідні для впровадження практикоорієнтованої моделі у вітчизняних ЗВО? У чому конкретно проявляється практикоцентрований підхід у США (практика, супервізія, симуляції, оцінювання компетентностей) і які його переваги та обмеження?

Долинна А. С.: Дякую за запитання.

Адаптація досвіду США для України потребує врахування ризиків і визначення педагогічних умов упровадження. Найбільш адаптивними для України є: компетентнісна модель із чітко визначеними результатами навчання; посилення практичної підготовки (стажування, симуляції, супервізія); міждисциплінарні модулі; системне формування soft skills (саморегуляція, комунікація, емпатія); використання портфолію та моніторингу професійної готовності; інтеграція травмоцентрованого підходу. Основні ризики пов'язані з дефіцитом баз практики та супервізорів, перевантаженістю викладачів, нерівномірністю ресурсів ЗВО, нормативними обмеженнями й формалізацією практики. Необхідними умовами є партнерства з освітніми, медичними та соціальними установами, підготовка супервізорів, оновлення навчальних планів і методичного забезпечення, упровадження системи оцінювання компетентностей, створення рефлексивно-розвивального освітнього середовища та узгодження змін із національними стандартами й вимогами акредитації.

І по другому запитанню – Практикоцентрований підхід у професійній підготовці фахівців психонімічних професій в університетах США проявляється в тому, що практика є не додатком до теорії, а стрижнем освітньої програми: зміст курсів орієнтований на конкретні професійні компетентності й дії, передбачено раннє та тривале занурення студентів у

стажування та клінічну практику в освітніх, медичних і соціальних установах, широке використання симуляцій, тренінгів і кейс-аналізу для перенесення знань у навички. Якість практичної підготовки забезпечується регулярною супервізією та структурованим оцінюванням компетентностей (портфоліо, рубрики, спостереження у практиці, презентації випадків), що формує готовність випускника працювати з людьми в реальних, зокрема кризових, умовах.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Анно Сергіївно, які відмінності Ви виявили між підготовкою психологічних фахівців у США та Україні (зміст, практика, оцінювання, роль роботодавців)?

Долинна А. С.: Дякую за запитання. У США підготовка більш компетентнісна й практикоцентрована: зміст програм структурований навколо професійних ролей і доказових підходів, широко інтегровані міждисциплінарні модулі (психологія–освіта–соціальна сфера–медицина), а практична підготовка має ранній старт, значний обсяг і супервізійну підтримку. Оцінювання в США переважно performance-based (портфоліо, рубрики компетентностей, спостереження в практиці, презентації кейсів), тоді як в Україні традиційно домінує теоретико-нормативна модель з відносно меншою питомою вагою супервізованої практики та більшою орієнтацією на іспити/заліки. Роль роботодавців у США помітніша через партнерства з базами практики, участь супервізорів-практиків, запити ринку праці й стандарти професійних асоціацій; в Україні взаємодія з роботодавцями посилюється, але нерівномірна й часто залежить від ресурсів конкретного ЗВО.

Ляшенко Ростислав Олександрович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Анно Сергіївно, які елементи американського досвіду є найбільш адаптивними для України, а які – потребують обережності через ризики та обмеження?

Долинна А. С.: Дякую за запитання. Найбільш адаптивними елементами досвіду США є такі як компетентнісна логіка програм із чіткими результатами навчання; посилення практики (стажування, симуляції, супервізія); кейс-метод і тренінги навичок; портфоліо та моніторинг професійної готовності; міждисциплінарність і травмоінформований підхід; системна етична підготовка. Факторами ризику є елементи, що вимагають значних ресурсів: розгалужена мережа баз практики, інститут підготовлених супервізорів, стандартизовані системи оцінювання компетентностей, а також пряме перенесення окремих стандартів і процедур США без узгодження з українськими нормативами, можливостями закладів і контекстом війни та післявоєнної реабілітації.

Черненко Олександр Володимирович, доцент кафедри освітніх наук, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Анно Сергіївно, у мене до Вас 2 питання: Яким чином має бути забезпечена інтеграція психолого-педагогічного та професійного змісту навчання (міждисциплінарність, узгодження з професійними ролями та практичними завданнями) в освітніх

програмах українських ЗВО? Тобто які саме педагогічні умови необхідні для впровадження практикоорієнтованої моделі в українських ЗВО? Які механізми інтеграції теорії і практики Ви вважаєте найбільш ефективними (кейс-метод, тренінги, інтерв'язія і супервізія) та чому?

Долинна А. С.: Дякую за запитання. Педагогічні умови, необхідні для впровадження практикоорієнтованої моделі в українських ЗВО, доцільно окреслити за зразком американського досвіду як комплекс взаємопов'язаних чинників. По-перше, це інтеграція психолого-педагогічного та професійного змісту навчання (узгодження теорії з реальними професійними ролями психолога/соціального працівника, міждисциплінарність і зв'язок із практичними завданнями). По-друге, створення рефлексивно-розвивального освітнього середовища в українських ЗВО, що передбачає підтримувальну супервізійну культуру, можливості для саморефлексії, формування професійної ідентичності та етичної відповідальності. По-третє, застосування активних і особистісно орієнтованих методів навчання (кейс-метод, тренінги, симуляції, рольові моделі, проєктна робота), які забезпечують трансфер знань у навички та професійні дії. По-четверте, необхідною умовою є системна діагностика й моніторинг сформованості психологічних компетентностей (портфоліо, рубрики оцінювання, спостереження в практиці, рефлексивні звіти), що дає змогу об'єктивно оцінювати прогрес здобувачів і коригувати освітні траєкторії відповідно до вимог сучасної професійної діяльності.

І по другому запитанню – Найефективнішим механізмом інтеграції теорії є поєднання кейс-методу, тренінгів, ситуативних симуляцій та супервізії як єдиного циклу: кейс-метод формує професійне мислення й уміння аналізувати ситуацію; тренінги та симуляції переводять знання в поведінкові навички (комунікація, інтервенції, етичні рішення) у безпечних умовах; супервізія забезпечує контроль якості, рефлексію, корекцію помилок і перенесення навичок у реальну практику. Інтерв'язія доповнює супервізію розвитком колегіальної підтримки й професійної рефлексії, що особливо важливо для психологічних професій у стресових і кризових контекстах.

ВИСТУПИЛИ

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Окольніча Тетяна Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

За останні десятиліття психологічна освіта в Україні зазнала суттєвих змін, що сприяли формуванню фахівців, здатних надавати якісну допомогу. Проте з огляду на зміну обставин, особливо в умовах війни, збереження статус-кво є неприйнятним. В умовах сьогодення спостерігається нестача кваліфікованих психологів, що ще більш актуально буде після завершення воєнних дій. Заклади вищої освіти мають забезпечити таку підготовку, аби випускники були здатні

ефективно реагувати на актуальні виклики та надавати релевантні послуги, зберігаючи конкурентоспроможність на ринку вакансій попиту.

Досвід США демонструє, що в умовах масштабної психологічної кризи ключовим є не лише розширення кількості фахівців, а й перегляд підходів до їхньої підготовки. Для України це можливість впроваджувати практикоорієнтовані моделі навчання, які відповідають реальним викликам сучасності.

Аналіз тесту дисертації, а також праць здобувачки, опублікованих за її темою, засвідчує, що основні концептуальні положення дослідження викладено змістовно й послідовно, з дотриманням чинних вимог щодо їх обґрунтування. Коректно визначено мету і завдання, застосовано адекватні методи дослідження, що у своїй сукупності дозволило автору системно дослідити визначену проблему. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту, який відповідає поставленій меті. Текст дисертації оформлено згідно чинних вимог МОН України.

Ознайомлення з текстом дисертації дає всі підстави розглядати її як цілісне й завершене дослідження, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше: здійснено системний аналіз підготовки фахівців психологічного профілю в університетах США з урахуванням сучасних викликів (психологічна травматизація, постстресові стани, соціальна вразливість); виокремлено структурні та змістові компоненти освітніх програм, що забезпечують формування ключових професійних компетентностей (емоційний інтелект, стресостійкість, етична відповідальність); обґрунтовано доцільність адаптації окремих елементів американської моделі (супервізії, міждисциплінарні модулі, практикоорієнтоване навчання) до українського освітнього контексту; розроблено методичні підходи до оцінювання ефективності підготовки фахівців психологічного профілю з урахуванням міжнародних стандартів (APA, NASP);

уточнено понятійно-категоріальний апарат щодо психологічних професій у контексті трансформації вищої освіти та соціального запиту на фахівців допоміжних професій; пропонувано психолого-педагогічні рекомендації щодо забезпечення ефективності впровадження американського досвіду в формуванні психологічних компетентностей підготовки майбутніх фахівців;

удосконалено у вітчизняному психолого-педагогічному дискурсі професійну підготовку фахівців психологічного профілю в університетах США концептуалізовано як цілісну систему, побудовану на взаємодії практикоорієнтованого, міждисциплінарного, компетентісно-ціннісного, рефлексивно-розвивального, етично-регулятивного та адаптаційно-трансферного підходів; конкретизовано наукове розуміння практикоорієнтованої підготовки через інтеграцію таких форм навчання, як супервізія, стажування, кейс-аналіз і рефлексивні практики, що розглядаються не фрагментарно, а як системоутворювальні елементи професійної готовності фахівців психологічного профілю; обґрунтовано й систематизовано базові концепти дослідження, які розширюють наукові уявлення про зміст і структуру професійної підготовки фахівців психологічних професій, зокрема шляхом поєднання *hard skills* і *soft skills* у контексті формування професійної ідентичності, етичної відповідальності та

психологічної стійкості майбутніх фахівців; обґрунтовано адаптаційно-трансферний підхід як наукову основу імплементації американського досвіду професійної підготовки фахівців психологічних професій в українській освітній простір з урахуванням воєнних і поствоєнних викликів, що дозволяє перейти від простого запозичення моделей до їх контекстуально виваженої трансформації.

Дістало подальший розвиток положення щодо міждисциплінарної інтеграції у професійній підготовці, яка в дослідженні обґрунтована не лише як поєднання змісту різних дисциплін, а як механізм комплексного розв'язання проблем клієнта з урахуванням психологічних, соціальних, педагогічних, етичних та медико-біологічних детермінант. Розширено уявлення про роль етичної регуляції у професійній підготовці шляхом інтеграції міжнародних стандартів (APA, BPS) як обов'язкового компонента освітнього змісту, що забезпечує клієнтоорієнтовану, безпечну та відповідальну професійну практику.

У практичному вимірі значення дисертаційної роботи полягає в тому, що: розроблено рекомендації щодо адаптації ефективних освітніх моделей США до української системи підготовки фахівців психологічного профілю, з урахуванням потреб післявоєнної реабілітації та розвитку сфери психічного здоров'я; визначено структурні елементи практикоорієнтованої підготовки, які можуть бути інтегровані в українські освітні програми (супервізії, тренінги, кейс-аналіз, міждисциплінарні модулі); створено інструментарій для оцінювання професійної готовності студентів, що може бути використаний у закладах вищої освіти для моніторингу якості підготовки; узагальнено досвід освітніх установ США, що може бути використаний у процесі реформування української вищої освіти, зокрема в галузі психології, педагогіки та соціальної роботи; результати дослідження можуть бути використані в розробці навчальних програм, методичних посібників, тренінгових курсів для викладачів і студентів, а також у підготовці фахівців для роботи в умовах кризових ситуацій.

У дослідженні обґрунтовано ключову роль soft skills як фундаментальної складової професійної підготовки фахівців психологічних професій. Показано, що гнучкі навички (емпатія, комунікація, критичне мислення, командна робота, етична свідомість, адаптивність, лідерство, саморегуляція, міжкультурна компетентність та естетичне сприйняття) формуються системно через зміст навчальних дисциплін гуманітарного, соціально-психологічного та прикладного спрямування. Зокрема, підкреслено, що в умовах соціальної нестабільності, інформаційного перевантаження та зростання психологічних викликів саме soft skills визначають ефективність професійної взаємодії з клієнтами, здатність до емоційної підтримки, конструктивного розв'язання конфліктів і збереження психологічної стійкості. Дослідниця наголошує, що на відміну від суто технічних знань, гнучкі навички становлять базис професійної компетентності психологів, соціальних працівників і педагогів, забезпечуючи їхню готовність до роботи в кризових і динамічних соціальних умовах.

Розкрито роль навчальних дисциплін психологічного профілю у формуванні фахових навичок майбутніх спеціалістів допоміжних професій. Відображено міждисциплінарний характер освітньої підготовки, у межах якої кожна навчальна

дисципліна спрямована не лише на засвоєння теоретичних знань, а й на розвиток ключових професійних і особистісних компетентностей. Показано, що курси природничого, гуманітарного, соціально-психологічного та прикладного спрямування формують у здобувачів освіти аналітичне й критичне мислення, комунікативні вміння, емоційну чутливість, етичну відповідальність і практичну готовність до професійної діяльності.

Особливий акцент зроблено на розвитку емпатії, міжкультурної компетентності, навичок консультивання, саморегуляції та командної взаємодії, які є базовими для психологів, соціальних працівників, педагогів і консультантів. Узагальнено, що система навчальних дисциплін забезпечує формування комплексної моделі компетентностей, які умовно поділяються на когнітивні, комунікативні, емоційні, етичні та практичні. Такий підхід відповідає сучасним вимогам підготовки фахівців психологічного профілю та сприяє їхній готовності ефективно діяти в умовах соціальної нестабільності, кризових ситуацій і зростання психологічних викликів.

На основі порівняльного аналізу досвіду США та України запропоновано психолого-педагогічні рекомендації щодо впровадження американських практикоорієнтованих підходів у вітчизняну систему вищої освіти. Отримані результати мають теоретичне й практичне значення для модернізації професійної підготовки фахівців психологічних професій в Україні та можуть бути використані у реформуванні освітніх програм у сфері психології, педагогіки й соціальної роботи.

Аналізуючи повноту викладення результатів дослідження в опублікованих працях Долинної А. С. констатую:

– кількість публікацій здобувача за темою дисертації у наукових фахових виданнях України, зарубіжних періодичних виданнях, наукових періодичних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection, Scopus, відповідає «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 1197 від 17 листопада 2021 р.;

– у висновках до кожного розділу роботи наведений перелік праць дисертанта, які відображають основний зміст розділу.

Таким чином, представлення результатів наукової роботи Долинної А. С., кількість та обсяг публікацій, їх повнота щодо розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо дисертаційних праць, поданих на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Апробація результатів дослідження на 11 науково-практичних конференціях переконує, що матеріали дослідження мають теоретичну значущість та практичну цінність.

Дисертація є результатом власних досліджень та самостійною працею дисертантки. Усі наукові результати, викладені в роботі, отримані автором особисто. У дослідженні використання наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів супроводжується посиланням на джерело опублікування.

Відзначаючи високий рівень дисертаційної роботи, практичне значення отриманих результатів проведеного дослідження, вважаю за необхідне висловити деякі дискусійні положення та побажання:

1. У тексті дисертації (зокрема й у вступі) автор використовує поняття «вищі навчальні заклади», що є не актуальним, так як в сучасних умовах використовується поняття «зклади вищої освіти».

2. Предмет дослідження потребує більшої конкретизації.

3. Четверте завдання дисертації дослідниця визначає так: Сформулювати організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США. На мою думку більш коректним буде формулювання: Обґрунтувати організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США.

4. Зробити посилання на використані джерела відповідно вимог.

5. Назва пункту 1.2. Методологічне підґрунтя дослідження професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США, але дослідниця розглядає особливості професійної підготовки психологів, аналізує освітні програми з психології в провідних університетах США, а саме методологічне підґрунтя проаналізовано лише на 2 сторінках пункту. У цьому пункті необхідно обґрунтувати наукові підходи, методи, принципи, які використано у роботі. Також необхідно збільшити кількість наукових підходів, адже у вступі зазначено лише три: системний, міждисциплінарний та порівняльний.

6. У дисертації 5 завдання сформульовано так: Розробити педагогічну модель формування психологічних компетентностей в підготовці фахівців щодо сучасних професійних освітньо-кваліфікаційних характеристик. А у другому розділі зазначено, що розглянуто модель формування психологічних компетентностей відповідно до сучасних освітньо-кваліфікаційних характеристик. Не зрозуміло чи дослідниця розробляє чи розглядає модель. Також не зовсім коректно сформульовано мету впровадження моделі. Дослідниця зазначає: Мета впровадження моделі – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель формування психологічних компетентностей у процесі професійної підготовки фахівців.

Аналіз дослідження та опублікованих праць дає підставу вважати дисертацію Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США», завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачкою особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає вимогам до такого роду дисертацій та може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Савченко Наталія Сергіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Актуальність дисертаційного дослідження Долинної А. С. не викликає сумнівів і зумовлена комплексом соціально-педагогічних, психологічних та освітніх чинників.

В умовах сучасних суспільних трансформацій, воєнних викликів, зростання рівня психологічної травматизації населення, посттравматичних розладів, соціальної дезадаптації особливої значущості набуває проблема якісної професійної підготовки фахівців психонічного профілю. Водночас вітчизняна система підготовки психологів, соціальних працівників, педагогів потребує модернізації з урахуванням міжнародних стандартів, практико-орієнтованих підходів та міждисциплінарної інтеграції.

Звернення авторки до досвіду університетів США є методологічно доцільним і соціально виправданим, оскільки американська система професійної підготовки характеризується високим рівнем стандартизації, практичної спрямованості, супервізійної підтримки та етичної регламентації професійної діяльності. Дисертантка переконливо доводить доцільність дослідження, спираючись на аналіз нормативно-правової бази, стратегічних освітніх документів і сучасних наукових підходів.

Отже, тема дисертації є своєчасною, суспільно значущою та відповідає пріоритетам розвитку педагогічної науки й вищої освіти України.

Наукові положення дисертації є достатньо обґрунтованими.

До беззаперечних здобутків роботи слід віднести, що авторкою вперше:

- здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз проблеми;
- розкрито сутність професійної підготовки фахівців психонічних професій;
- визначено критерії, компоненти та рівні професійної готовності;
- обґрунтовано психолого-педагогічні умови формування психонічних компетентностей та визначено організаційно-педагогічні умови модернізації професійної підготовки фахівців психонічних професій;
- розроблено педагогічну модель їх формування (розроблено модель професійної підготовки на засадах інтеграції hard і soft skills);
- проведено порівняльний аналіз досвіду США та України;
- окреслено напрями імплементації американських практик у вітчизняний освітній простір.

Методологічну основу дослідження становлять системний, компетентнісний, міждисциплінарний, порівняльний підходи, що забезпечило комплексність наукового аналізу.

Набули подальшого розвитку:

- положення про практико-орієнтовану професійну освіту;
- ідеї міждисциплінарної інтеграції;
- наукові підходи до розвитку емоційного інтелекту, стресостійкості, рефлексії фахівців допоміжних професій.

Теоретичне значення полягає в:

- розширенні наукових уявлень про підготовку фахівців психонічного профілю;
- уточненні понятійно-категоріального апарату;

- розробленні концептуальних засад модернізації професійної освіти.
Практичне значення:
- можливість використання моделі підготовки у ЗВО;
- упровадження практикоорієнтованих курсів;
- розроблення освітніх програм;
- використання рекомендацій у підвищенні кваліфікації фахівців.

До беззаперечних здобутків роботи слід віднести повноту апробації та публікацій: результати дослідження достатньо апробовані у фахових виданнях України; у виданнях, що індексуються в Scopus та Web of Science; у колективних монографіях; основні положення та результати дослідження було оприлюднено й обговорено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях різних рівнів. Кількість і рівень публікацій відповідають вимогам до докторських дисертацій.

Попри загальну позитивну оцінку, дисертація містить низку суттєвих зауважень:

1. Недостатня конкретизація емпіричної бази дослідження.

У роботі подано узагальнений аналіз американського досвіду, однак бракує чіткої характеристики вибірки, експериментальних процедур, кількісних показників ефективності запропонованої моделі.

2. Обмеженість статистичної верифікації результатів.

Попри заявлене використання діагностичних і аналітичних методів, статистична обробка результатів представлена фрагментарно, що знижує доказовість окремих висновків.

3. Декларативність окремих положень щодо імплементації досвіду США.

Механізми адаптації американських моделей до українських нормативно-правових, фінансових та інституційних умов окреслено переважно концептуально без достатньої технологізації впровадження.

4. Перевантаженість термінологічного апарату іншомовними запозиченнями.

Активне використання понять *soft skills*, *hard skills*, *evidence-based practice* тощо не завжди супроводжується їх операціоналізацією в українському педагогічному дискурсі.

5. Потребує розширення критичний аналіз ризиків трансферу зарубіжного досвіду.

У роботі переважає позитивістська інтерпретація американської системи підготовки, водночас недостатньо висвітлено її суперечності, фінансові бар'єри, культурні відмінності, що можуть ускладнювати імплементацію в Україні.

Висловлені зауваження мають дискусійний і рекомендаційний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дослідження.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що дисертація Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США» є завершеним, самостійним, цілісним науковим дослідженням, що має істотну наукову новизну, теоретичне й практичне значення.

За актуальністю, глибиною опрацювання проблеми, обґрунтованістю наукових положень, рівнем апробації та кількістю публікацій робота відповідає вимогам, що висуваються до докторських дисертацій за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та може бути рекомендованою до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Дубінка Микола Михайлович, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітніх наук, Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Актуальність дослідження визначається сучасними соціально-гуманітарними викликами, зумовленими воєнними подіями в Україні, що супроводжуються зростанням рівня психологічної травматизації населення та підвищенням потреби у фахівцях, здатних надавати професійну допомогу в умовах втрат, стресу й посттравматичних розладів. Водночас наявні статистичні показники засвідчують істотний кадровий дефіцит і необхідність не лише кількісного, а й якісного вдосконалення підготовки майбутніх фахівців психономічного профілю. Це актуалізує науково-практичну дискусію щодо оптимального поєднання фундаментальної теоретичної та практикоорієнтованої складових професійної освіти, що безпосередньо впливає на готовність випускників до роботи в умовах сучасних суспільних викликів.

У цьому контексті особливої ваги набуває звернення до міжнародного досвіду, зокрема американської моделі підготовки фахівців психономічних професій, яка характеризується міждисциплінарністю, гнучкістю освітніх траєкторій і тісною інтеграцією теорії з практикою. Осмислення та адаптація такого досвіду відкриває можливості для модернізації вітчизняної системи професійної підготовки, подолання кадрового дефіциту та формування фахівців, спроможних ефективно забезпечувати психологічну підтримку різним категоріям населення. Отже, дослідження є своєчасним і соціально зумовленим, оскільки спрямоване на наукове обґрунтування шляхів підвищення якості професійної підготовки у сучасних умовах.

Дослідниця чітко й логічно визначила мету та завдання дослідження, обґрунтовано добрала комплекс наукових методів, що забезпечило можливість адекватного планування й результативної реалізації дослідницького пошуку.

Дисертаційна робота Долинної А. С. характеризується продуманою та логічно вибудованою структурою, яка відображає послідовне розв'язання поставлених дослідницьких завдань та включає вступ, п'ять розділів із висновками до кожного з них, загальні висновки, список використаних джерел, що становить 389 найменувань (із них 271 – іноземні), а також додатки, що доповнюють і конкретизують зміст дослідження.

Аналіз змістового наповнення дисертації засвідчує, що авторка зосереджує увагу на актуальній науковій проблематиці, спрямовуючи дослідницькі зусилля на комплексне й системне вивчення особливостей професійної підготовки фахівців психономічних професій в університетах США.

Значущим результатом дисертаційного дослідження Долинної А. С. є комплексне та концептуально виважене розкриття теоретичних засад професійної підготовки фахівців психонічних професій в університетах США, що представлено як багатовимірне явище, детерміноване сукупністю взаємопов'язаних наукових, методологічних і соціокультурних чинників. Позитивної оцінки заслуговує обґрунтування міждисциплінарної парадигми підготовки, у межах якої інтегруються здобутки психології, педагогіки, когнітивних і нейронаук, соціальних дисциплін, медицини та інформаційних технологій. На нашу думку, саме такий підхід забезпечує цілісне бачення професійної діяльності психонічних фахівців і демонструє високий рівень теоретичної узагальненості дослідження.

Особливої уваги вартує аргументоване представлення компетентнісної та практико-орієнтованої моделі підготовки, що відображає сучасні тенденції розвитку вищої освіти та професійної підготовки фахівців людиноцентричних професій. Автором переконливо доведено, що зміст підготовки майбутніх фахівців психонічного профілю у США спрямований не лише на засвоєння теоретичних знань, а й на формування професійного мислення, здатності до саморегуляції, етичної відповідальності, рефлексії та прийняття рішень у складних і стресових умовах.

Цінним для педагогічної теорії є розкриття гуманістичної та конструктивістської спрямованості освітнього процесу, у межах якої студент постає активним суб'єктом навчання, а викладач - наставником і фасилітатором професійного розвитку.

Позитивної оцінки заслуговує здійснений у дисертації системний аналіз сучасних концепцій професійної діяльності фахівців психонічних професій, що дозволив автору розкрити її інтегративний характер, функціональну багатовимірність і соціальну значущість. Значущим є обґрунтування того, що професійна діяльність у цій сфері поєднує діагностичні, консультативні, профілактичні, корекційні та дослідницькі функції, що обумовлює підвищені вимоги до рівня професійної підготовки.

Особливої уваги вартує обґрунтування ролі біопсихосоціального підходу, доказової практики, теорій стресу і резиліентності, когнітивно-поведінкових та нейропсихологічних моделей як концептуальної основи змісту підготовки, що демонструє глибину теоретичного опрацювання проблематики.

Цінним у практичному аспекті є встановлення необхідності формування у майбутніх фахівців готовності до діяльності в умовах невизначеності, високого емоційного навантаження та професійного стресу. Позитивно оцінюється висвітлення ролі тренінгових, симуляційних і супервізійних форм навчання як інструментів поступового переходу від теоретичної підготовки до професійної практики, що засвідчує орієнтацію дослідження на реальні освітні практики.

Значущим здобутком роботи є концептуалізація професійної готовності майбутніх фахівців психонічних професій до впровадження зарубіжного досвіду, представленої як інтегративного утворення, що охоплює мотиваційні, когнітивні, діяльнісні та рефлексивні характеристики особистості. Позитивної

оцінки заслугує запропонована автором структура готовності, визначення критеріїв і показників її сформованості, а також обґрунтування рівнів розвитку, що забезпечує методологічну чіткість та діагностичну визначеність дослідження. Особливої уваги вартує доведення системного характеру професійної готовності як індикатора якості підготовки та ефективності адаптації зарубіжних освітніх практик.

Безсумнівним позитивом дисертації є обґрунтування комплексу організаційно-педагогічних умов реалізації моделі підготовки (інтеграція психолого-педагогічного й професійного змісту, створення рефлексивно-розвивального освітнього середовища, застосування активних і особистісно орієнтованих методів навчання (кейс-методів, проєктної діяльності, тренінгів, інтерв'язійних та симуляційних практик), системна діагностика сформованості компетентностей), які утворюють цілісну систему забезпечення її результативності. Цінним для педагогічної теорії є визначення інтеграції психолого-педагогічного та професійного змісту навчання як базової умови формування цілісної професійної готовності.

Позитивної оцінки заслугує ідея створення рефлексивно-розвивального освітнього середовища як механізму адаптації зарубіжного досвіду до національного контексту. Важливим є також обґрунтування застосування активних і особистісно орієнтованих методів навчання та системної діагностики сформованості компетентностей, що свідчить про практичну спрямованість дослідження.

Значущим науковим результатом є розроблення педагогічної моделі формування психонімічних компетентностей, що спрямована на оновлення змісту й технологій навчання, розвиток ключових особистісно-професійних якостей (емоційної стабільності, критичного мислення, комунікативної гнучкості, адаптивності) й базується на принципах інтегративності, особистісної орієнтації та рефлексивності. Структура моделі (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-змістовий, діяльнісний, рефлексивний та інтегративно-професійний блоки) сприяє формуванню професійної ідентичності та готовності до безперервного навчання. Її структурна побудова відображає логіку сучасної професійної підготовки та ґрунтується на інтеграції компетентнісного, системного, діяльнісного й особистісно орієнтованого підходів, що забезпечує її цілісність і можливість практичного застосування. Особливої уваги вартує адаптивний характер моделі та її орієнтація на імплементацію міжнародного досвіду, що підвищує наукову новизну та прикладну значущість роботи.

Цінним для розвитку компаративної педагогіки є здійснений автором порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців психонімічних спеціальностей у США та Україні. Позитивної оцінки заслугує об'єктивність і аналітична глибина зіставлення, що дозволило виявити спільні тенденції та принципові відмінності, а також окреслити перспективні напрями модернізації національної системи підготовки. Значущим є обґрунтування можливостей адаптації американського досвіду через посилення практичної складової, розвиток

психологічних компетентностей, впровадження активних методів навчання та удосконалення системи оцінювання професійної готовності.

Особливої уваги заслуговує розроблення психолого-педагогічних рекомендацій щодо впровадження результатів дослідження, що свідчить про завершеність і прикладну спрямованість наукової роботи. Цінним у практичному аспекті є акцент на оновленні змісту підготовки на засадах міждисциплінарної інтеграції, впровадженні сучасних освітніх технологій, створенні рефлексивно-розвивального освітнього середовища та підвищенні психолого-педагогічної компетентності викладачів. Позитивно оцінюється орієнтація рекомендацій на реальні освітні умови та їх потенціал для підвищення якості професійної підготовки.

Значущим позитивним аспектом дисертації є логічна узгодженість наукового апарату дослідження з його результатами. Позитивної оцінки заслуговує наукова обґрунтованість загальної та часткових гіпотез, що підтверджується результатами теоретичного, порівняльного та емпіричного аналізу. Особливої уваги вартує доведення ролі інтернаціоналізації освіти, міждисциплінарної інтеграції та практикоорієнтованих форм підготовки у формуванні професійного світогляду майбутніх фахівців.

У цілому, представлені наукові положення й висновки дисертації є повно обґрунтованими. Дисертація Долинної А. С. містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Дисертаційне дослідження Долинної А. С. справляє позитивне враження своєю концептуальною цілісністю, науковою новизною та практичною значущістю. Значущим є теоретико-практичне узагальнення американського досвіду професійної підготовки фахівців психологічних професій як цілісної системи, що поєднує міждисциплінарність, компетентнісну орієнтацію та практичну спрямованість. Цінним для педагогічної науки є доведення можливостей імплементації цього досвіду у вітчизняний освітній простір за умови створення відповідних організаційно-педагогічних передумов.

Результати дисертаційної роботи висвітлено в 43 наукових працях. Із них 26 безпосередньо репрезентують основні наукові результати дисертації (20 статей у фахових виданнях України, 4 статті у виданнях, індексованих у Scopus і Web of Science, та 2 розділи у колективних монографіях). Ще 17 публікації відображають апробацію й розвиток ідей дослідження.

На основі аналізу змісту публікацій Долинної А. С. можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в результаті проведеної роботи, у друкованих працях викладено достатньо повно.

Результати дослідження були апробовані на 11 міжнародних науково-практичних конференціях різних рівнів, що свідчить про їхню теоретичну значущість та практичну цінність.

Отже, представлення результатів дослідження, кількість та обсяг публікацій, їх повнота розкриття змісту дисертації відповідає вимогам щодо наукових робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Загалом

дисертаційна робота є завершеним, самостійним і науково обґрунтованим дослідженням, результати якого мають істотне значення для розвитку педагогічної науки і практики. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. При її написанні дотримані принципи академічної доброчесності, адже використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і застосовані для підкріплення узагальнених результатів.

Таким чином, дисертаційна робота Долинної А. С. характеризується високим рівнем теоретичного осмислення проблеми, ґрунтовністю аналізу, методологічною визначеністю та практичною спрямованістю отриманих результатів, що дозволяє розглядати її як вагомий внесок у розвиток теорії та практики професійної підготовки фахівців психологічних професій. Водночас рецензована робота містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. Попри ґрунтовність теоретико-аналітичного опрацювання проблеми та переконливе узагальнення американського досвіду професійної підготовки фахівців психологічних професій, певною мірою відчувається потреба у більш детальному висвітленні емпіричної складової дослідження. Зокрема, бажаним видається розширення опису вибірки, процедур збору емпіричних даних та методів їх інтерпретації, що сприяло б посиленню доказовості отриманих результатів і підвищенню відтворюваності дослідницьких процедур.

2. Дисертація переконливо обґрунтовує можливості використання освітніх практик університетів США у вітчизняну систему підготовки, однак окремі положення щодо механізмів такої адаптації доцільно було б деталізувати через інституційні, нормативні та ресурсні передумови впровадження запропонованих ідей у діяльність українських закладів вищої освіти, що посилювало б прикладну визначеність результатів.

3. У роботі розкрито значущість цифрових та мультимедійних технологій у формуванні психологічних компетентностей, однак їх характеристика має здебільшого узагальнений характер. Побажанням є розширення аналізу конкретних цифрових інструментів, платформ і форматів навчання, що використовуються в університетах США, а також уточнення їх дидактичного потенціалу у підготовці фахівців психологічного профілю.

4. Порівняльний аналіз систем підготовки у США та Україні є змістовним і аналітично виваженим, проте перспективним видається його подальше поглиблення шляхом залучення досвіду інших країн з розвиненими моделями підготовки фахівців психологічних професій (наприклад, Канади (Північна Америка), досвід Німеччини, Франції (європейські країни)). Такий підхід дозволив би ширше інтерпретувати американський досвід та посилити аргументацію щодо універсальних і специфічних характеристик досліджуваного явища.

5. Запропоновані психолого-педагогічні рекомендації є цілісними та методично обґрунтованими, однак окремої уваги потребує питання підготовки викладачів до реалізації інноваційних підходів, описаних у дисертації. У цьому контексті доцільним виглядало б більш детальне визначення змісту, форм і організаційних моделей підвищення кваліфікації науково-педагогічних

працівників, що забезпечували б ефективність упровадження результатів дослідження.

Проте висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження.

Вважаю, що дисертаційна робота Долинної Анни Сергіївни на тему «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психоекономічних професій в університетах США», подана на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є завершеним, цілісним і самостійним дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачкою особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає чинним вимогам до даного виду робіт і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні результатів дисертації взяли участь:

Доктор педагогічних наук, доцент Плющ В. М., зазначила, що Долинна Анна Сергіївна комплексно й всебічно висвітлив наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. Вибір проблеми зумовлений зростаючою потребою українського суспільства у фахівцях психоекономічного профілю, здатних ефективно працювати в умовах воєнного та поствоєнного стресу, психологічної травматизації й соціальної дезадаптації, та недостатньою ефективністю чинних освітніх програм, які не завжди враховують реальні виклики сучасної соціально-психологічної ситуації.

Тому дисертаційне дослідження Долинної А. С. є актуальним і своєчасним. Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

У дисертації здійснено системний аналіз підготовки фахівців психоекономічного профілю в університетах США з урахуванням сучасних викликів (психологічна травматизація, постстресові стани, соціальна вразливість); виокремлено структурні та змістові компоненти освітніх програм, що забезпечують формування ключових професійних компетентностей (емоційний інтелект, стресостійкість, етична відповідальність); обґрунтовано доцільність адаптації окремих елементів американської моделі (супервізії, міждисциплінарні модулі, практикоорієнтоване навчання) до українського освітнього контексту; розроблено методичні підходи до оцінювання ефективності підготовки фахівців психоекономічного профілю з урахуванням міжнародних стандартів (APA, NASP); розроблено психолого-педагогічні рекомендації щодо забезпечення ефективності впровадження американського досвіду в формуванні психоекономічних компетентностей підготовки майбутніх фахівців.

Практична вагомість результатів дослідження полягає у тому, що: розроблено рекомендації щодо адаптації ефективних освітніх моделей США до української системи підготовки фахівців психоекономічного профілю, з урахуванням потреб післявоєнної реабілітації та розвитку сфери психічного

здоров'я; визначено структурні елементи практикоорієнтованої підготовки, які можуть бути інтегровані в українські освітні програми (супервізії, тренінги, кейс-аналіз, міждисциплінарні модулі); створено інструментарій для оцінювання професійної готовності студентів, що може бути використаний у закладах вищої освіти для моніторингу якості підготовки; узагальнено досвід освітніх установ США, що може бути використаний у процесі реформування української вищої освіти, зокрема в галузі психології, педагогіки та соціальної роботи; результати дослідження можуть бути використані в розробці навчальних програм, методичних посібників, тренінгових курсів для викладачів і студентів, а також у підготовці фахівців для роботи в умовах кризових ситуацій.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Отже, дисертаційна робота Долинної Анни Сергіївни можна вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, професор Філоненко О. В. зазначила, що дисертаційне дослідження присвячене аналізу теорії і практики професійної підготовки фахівців психономічних професій в університетах США в контексті актуальних гуманітарних і психологічних викликів сучасності. Актуальність роботи зумовлена масштабною психологічною кризою в Україні, спричиненою війною, масовими втратами, вимушеним переміщенням населення та зростанням посттравматичних розладів, що актуалізує потребу у фахівцях, здатних ефективно діяти в кризових і посткризових умовах.

Адже американська система підготовки психологів, соціальних працівників і педагогів характеризується високим рівнем практикоорієнтованості, міждисциплінарності та чіткою етичною регламентацією професійної діяльності, що забезпечує готовність випускників до роботи в кризових, травматичних і соціально складних умовах. Імплементация кращих зразків американського досвіду в зміст професійної підготовки фахівців психономічних спеціальностей є науково й практично обґрунтованою з огляду на сучасні соціально-психологічні виклики, з якими стикається українське суспільство.

Ключовою перевагою американського досвіду є інтеграція теоретичної підготовки з обов'язковою практикою, супервізіями, тренінгами та кейс-аналізом у реальних професійних середовищах (освітніх, медичних, соціальних, кризових установах). Такий підхід дозволяє формувати не лише *hard skills* (діагностичні, аналітичні, методичні), а й *soft skills* (емпатію, комунікацію, саморефлексію, стресостійкість), що є критично важливими для психономічних професій. Включення подібних елементів до українських освітніх програм сприяє підвищенню практичної готовності майбутніх фахівців і скороченню розриву між академічною підготовкою та реальними професійними запитами.

У дисертації коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, логічно узгоджено його мету і завдання, застосовано адекватні методи дослідження, що у своїй сукупності дозволило автору системно дослідити визначену проблему. Дисертаційна робота характеризується єдністю змісту, який відповідає поставленій меті. Текст дисертації оформлено згідно чинних вимог МОН України.

У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Вважаю, що дисертаційна робота на тему «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США» є завершеним, цілісним дослідженням, яке містить наукові положення та нові науково обґрунтовані результати, одержані здобувачкою особисто, які мають практичну та теоретичну цінність та відповідає чинним вимогам щодо докторських дисертацій, Долинна Анна Сергіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Доктор педагогічних наук, професор Рацул О. А. наголосив на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці, адже проблема обумовлена потребою осучаснення методології професійної підготовки, яка має відповідати умовам кризового та посттравматичного впливу на психіку особистості, і інерційністю освітніх програм, що не в повній мірі реагують на нові соціальні запити, виклики воєнного часу та завдання посттравматичної реінтеграції.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

У роботі проаналізовано сучасні концепції професійної діяльності фахівців психологічного профілю у США, визначено критерії, компоненти та рівні їхньої професійної готовності. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та розроблено педагогічну модель формування психологічних компетентностей відповідно до сучасних освітньо-кваліфікаційних вимог. Особливу увагу приділено розвитку емоційного інтелекту, стресостійкості, саморефлексії, комунікативних та етичних умінь як ключових складових професійної підготовки.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США» цілком відповідає вимогам, що висуваються до робіт такого типу, і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Кандидат педагогічних наук, доцент Бабенко Т. В. вказала, що у дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження.

Авторські положення та висновки відзначаються високим ступенем достовірності, теоретичною обґрунтованістю та ретельною статистичною верифікацією отриманих даних. Сформульовані рекомендації мають чітку практичну спрямованість і спрямовані на системну модернізацію професійної підготовки вчителів початкової школи в контексті інноваційних змін.

Варто також визнати, що основні рекомендації виконаного дослідження доведені дисертантом до рівня можливості їх практичного застосування.

У висновках викладено найбільш важливі результати дисертації та можливі напрями продовження дослідження за тематикою дисертації.

Дисертаційна робота Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психономічних професій в університетах США» є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість, і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Кандидат педагогічних наук, доцент Черненко О. В. зазначив, що дисертаційне дослідження Долинної А. С. є актуальним і своєчасним. Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

У дисертації здійснено узагальнення результатів педагогічного дослідження теоретичних і практичних аспектів професійної підготовки фахівців психономічних спеціальностей в університетах США. Отримані результати стали підґрунтям для формулювання висновків щодо особливостей інтеграції теоретичних концепцій навчання з вимогами професійних стандартів та ліцензійних органів, що забезпечує тісний зв'язок освітнього процесу з реальною практикою.

Імплементация кращих зразків американського досвіду в зміст професійної підготовки фахівців психономічних спеціальностей є науково й практично обґрунтованою з огляду на сучасні соціально-психологічні виклики, з якими стикається українське суспільство. Американська система підготовки психологів, соціальних працівників і педагогів характеризується високим рівнем практикоорієнтованості, міждисциплінарності та чіткою етичною регламентацією професійної діяльності, що забезпечує готовність випускників до роботи в кризових, травматичних і соціально складних умовах.

Дисертаційна робота Долинної Анни Сергіївни на тему «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психономічних професій в університетах США», подана на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є завершеним, цілісним і

самостійним дослідженням та відповідає чинним вимогам до даного виду робіт і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Доктор педагогічних наук, професор Дубінка М. М.: підсумовуючи обговорення дисертаційного дослідження Долинної А. С. зазначив, що поступила пропозиція:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психономічних професій в університетах США» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри освітніх наук щодо докторської дисертації Долинної Анни Сергіївни (додається).

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психонічних професій в університетах США», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Україна нині переживає масштабну гуманітарну кризу, що супроводжується зростанням рівня психологічної травматизації населення, котра створює гостру потребу в фахівцях, здатних надавати якісну психологічну допомогу в стресових обставинах, під час втрат і посттравматичних розладів. За показниками аналітичного звіту, в Україні на 100 тис. населення припадає лише 1 психолог, тоді як у США – приблизно 1 на 2,3 тис. осіб, що свідчить не лише про кількісний, а й якісний розрив у підготовці фахівців. Криза стала каталізатором суттєвих змін у підготовці фахівців. Розгорілися дебати між прихильниками академічної фундаментальності та тими, хто наполягав на посиленні практичної складової. Останні стверджували, що надмірна увага до статистичних методів і теоретичних моделей не відповідає реальним викликам, з якими стикаються фахівці в освітньому середовищі. Американська модель підготовки фахівців психонічного профілю вирізняється практичною спрямованістю, міждисциплінарністю та гнучкістю освітніх траєкторій. Її вивчення дозволяє адаптувати ефективні освітні практики до українського контексту.

За останні десятиліття психологічна освіта в Україні зазнала суттєвих змін, що сприяли формуванню фахівців, здатних надавати якісну допомогу. Проте з огляду на зміну обставин, особливо в умовах війни, збереження статус-кво є неприйнятним. В умовах сьогодення спостерігається нестача кваліфікованих психологів, що ще більш актуально буде після завершення воєнних дій. В Україні на 100 тис. населення припадає лише один психолог, тоді як в США – близько одного на 2,3 тис. осіб. Водночас йдеться не лише про кількість, а й про якість: заклади вищої освіти мають забезпечити таку підготовку, аби випускники були здатні ефективно реагувати на актуальні виклики та надавати релевантні послуги, зберігаючи конкурентоспроможність на ринку вакансій попиту.

В 1946 році Сполучені Штати опинилися перед масштабним викликом: понад 20 мільйонів ветеранів потребували медичного та психологічного супроводу, з яких десятки тисяч – корекційної або консультативної допомоги. Система охорони здоров'я та освіти не була готова до такого навантаження, і потреба значно перевищувала наявні ресурси. Досвід США після Другої світової війни демонструє, що в умовах масштабної психологічної кризи ключовим є не лише розширення кількості фахівців, а й перегляд підходів до їхньої підготовки. Для України це можливість впроваджувати практикоорієнтовані моделі навчання, які відповідають реальним викликам

сучасності. Україна, як і США в минулому, стикається з хвилею психологічних потреб серед ветеранів, ВПО, дітей війни та цивільного населення. Історичний досвід США показує, що оперативна перебудова освітніх програм – ключ до подолання кадрової кризи.

Дискусія щодо співвідношення теоретичної та практичної підготовки залишається актуальною. Українські ЗВО мають шанс врахувати ці здобутки, не повторюючи помилок минулого. Звернення до досвіду США не лише історично виправдане, а й підкреслює стратегічну потребу для реформування підготовки фахівців психонічного профілю в Україні, що дозволяє не лише реагувати на кризу, а й випереджати її наслідки.

Теоретичні концепції професійної підготовки майбутніх фахівців психонічного профілю досліджено зарубіжними науковцями, зокрема такими, як: Ф. Альтбах, А. Антоновські, А. Бандура, С. Белар, Р. Бояціс, У. Бронфенбреннер, Ж. Делор, Дж. Дьюї, Г. Гарднер, Д. Гоулман, К. Кіз, Д. Колб, К. Левін, Д. Макклелланд, С. Марджінсон, Е. Морен, Дж. Найт, Т. Парсонс, Н. Перрі, Б. Рогофф, М. Селігман, Дж. Стрікер, У. Тайхлер, Д. Шон, Г. Штайнер-Хамзі, Л. Шульман та ін.

Проблему професійної підготовки майбутніх фахівців психонічного профілю ґрунтовно досліджено вітчизняними науковцями, зокрема такими, як: О. Байбакова, І. Бех, М. Бойченко, О. Бондарчук, М. Боришевський, Л. Бутузова, І. Візнюк, С. Долинний, Н. Долінська, О. Затворнюк, І. Зязюн, Л. Карамушка, О. Киричук, І. Козубовська, О. Кокун, Г. Костюк, В. Кремень, Л. Лук'янова, С. Максименко, О. Мельник, Н. Ничкало, В. Панок, О. Савченко, В. Семиченко, С. Сисоєва, Т. Титаренко, Н. Чернуха та ін.

Методологічне підґрунтя дослідження становлять системний, міждисциплінарний і порівняльний підходи, що забезпечують комплексний аналіз процесів соціально-психологічної реінтеграції потерпілих в умовах сучасної України. У роботі враховано напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців, які досліджували модернізацію професійної підготовки фахівців психонічного профілю, зарубіжний досвід соціально-психологічної адаптації, публічну політику реінтеграції, а також психосоціальну реабілітацію постраждалих (Н. Долгош, І. Козубовська, О. Локшина, Т. Молнар, Н. Сердюк та інші). Застосування принципів комплексності, системності та історизму, використання структурованих опитувань, фокус-груп і соціетального підходу дозволяє оцінити реінтеграційний потенціал потерпілих з урахуванням індивідуальних, соціальних та інституційних чинників і виявити ефективні моделі підтримки, релевантні для українського контексту.

Саме тому актуальність дослідження зумовлена потребою цілісного наукового осмислення проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців психонічного профілю, яка проявляється через низку системних суперечностей сучасного освітнього процесу.

По-перше, спостерігається суперечність між зростаючою потребою українського суспільства у фахівцях психонічного профілю, здатних

ефективно працювати в умовах воєнного та поствоєнного стресу, психологічної травми та соціальної дезадаптації, та недостатньою ефективністю чинних освітніх програм, які не завжди враховують реальні виклики сучасної соціально-психологічної ситуації.

По-друге, наявна суперечність між об'єктивною необхідністю інтеграції міжнародного досвіду, зокрема практикоорієнтованих моделей професійної підготовки, напрацьованих у США та країнах Європи, і домінуванням у вітчизняній освітній практиці теоретизованих, фрагментарних і малопрактичних підходів, що обмежують формування прикладних професійних компетентностей.

По-третє, актуалізується суперечність між потребою осучаснення методології професійної підготовки, яка має відповідати умовам кризового та посттравматичного впливу на психіку особистості, і інерційністю освітніх програм, що не в повній мірі реагують на нові соціальні запити, виклики воєнного часу та завдання посттравматичної реінтеграції.

У сукупності зазначені суперечності актуалізують необхідність комплексного, міждисциплінарного та концептуально цілісного наукового аналізу проблеми професійної підготовки фахівців психонічного профілю, орієнтованого на сучасні суспільні трансформації та міжнародні освітні стандарти. Зважаючи на вищезазначене, тема дисертаційного дослідження **«Теорія і практика професійної підготовки фахівців психонічних професій в університетах США»** є педагогічно значимою, обумовлена сучасними запитами та відзначається суттєвою новизною. Врахування американських психологічних факторів є необхідним при вибудовуванні ефективної стратегії підготовки фахівців психонічних професій в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до науково-дослідних тем кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Соціально-психологічні аспекти забезпечення ментального здоров'я особистості в умовах ситуації невизначеності» (державний реєстраційний номер 0125U000429) та «Соціально-психологічні особливості самоздійснення особистості в умовах трансформаційних змін» (реєстраційний номер 0120U100295), а також Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (нині – кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481).

Тема докторської дисертації затверджена вченою радою Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 9 від 09.02.2026 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні

положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї інших авторів мають відповідні посилання і використані для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних із результатами інших досліджень. Достовірність підтверджується результатами апробації на численних конференціях.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

– *вперше* здійснено системний аналіз підготовки фахівців психонормального профілю в університетах США з урахуванням сучасних викликів (психологічна травматизація, постстресові стани, соціальна вразливість); виокремлено структурні та змістові компоненти освітніх програм, що забезпечують формування ключових професійних компетентностей (емоційний інтелект, стресостійкість, етична відповідальність); обґрунтовано доцільність адаптації окремих елементів американської моделі (супервізії, міждисциплінарні модулі, практикоорієнтоване навчання) до українського освітнього контексту; розроблено методичні підходи до оцінювання ефективності підготовки фахівців психонормального профілю з урахуванням міжнародних стандартів (APA, NASP); уточнено понятійно-категоріальний апарат щодо психонормальних професій у контексті трансформації вищої освіти та соціального запиту на фахівців допоміжних професій; пропонувано психолого-педагогічні рекомендації щодо забезпечення ефективності впровадження американського досвіду в формуванні психонормальних компетентностей підготовки майбутніх фахівців.

– *Удосконалено* у вітчизняному психолого-педагогічному дискурсі професійну підготовку фахівців психонормального профілю в університетах США концептуалізовано як цілісну систему, побудовану на взаємодії практикоорієнтованого, міждисциплінарного, компетентнісно-ціннісного, рефлексивно-розвивального, етично-регулятивного та адаптаційно-трансферного підходів; конкретизовано наукове розуміння практикоорієнтованої підготовки через інтеграцію таких форм навчання, як супервізія, стажування, кейс-аналіз і рефлексивні практики, що розглядаються не фрагментарно, а як системоутворювальні елементи професійної готовності фахівців психонормального профілю; обґрунтовано й систематизовано базові концепти дослідження, які розширюють наукові уявлення про зміст і структуру професійної підготовки фахівців психонормальних професій, зокрема шляхом поєднання *hard skills* і *soft skills* у контексті формування професійної ідентичності, етичної відповідальності та психологічної стійкості майбутніх фахівців; обґрунтовано адаптаційно-трансферний підхід як наукову основу імплементації американського досвіду професійної підготовки фахівців

психономічних професій в український освітній простір з урахуванням воєнних і поствоєнних викликів, що дозволяє перейти від простого запозичення моделей до їх контекстуально виваженої трансформації.

Дістало подальший розвиток положення щодо міждисциплінарної інтеграції у професійній підготовці, яка в дослідженні обґрунтована не лише як поєднання змісту різних дисциплін, а як механізм комплексного розв'язання проблем клієнта з урахуванням психологічних, соціальних, педагогічних, етичних та медико-біологічних детермінант. Розширено уявлення про роль етичної регуляції у професійній підготовці шляхом інтеграції міжнародних стандартів (APA, BPS) як обов'язкового компонента освітнього змісту, що забезпечує клієнтоорієнтовану, безпечну та відповідальну професійну практику.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що: розроблено рекомендації щодо адаптації ефективних освітніх моделей США до української системи підготовки фахівців психономічного профілю, з урахуванням потреб післявоєнної реабілітації та розвитку сфери психічного здоров'я; визначено структурні елементи практикоорієнтованої підготовки, які можуть бути інтегровані в українські освітні програми (супервізії, тренінги, кейс-аналіз, міждисциплінарні модулі); створено інструментарій для оцінювання професійної готовності студентів, що може бути використаний у закладах вищої освіти для моніторингу якості підготовки; узагальнено досвід освітніх установ США, що може бути використаний у процесі реформування української вищої освіти, зокрема в галузі психології, педагогіки та соціальної роботи; результати дослідження можуть бути використані в розробці навчальних програм, методичних посібників, тренінгових курсів для викладачів і студентів, а також у підготовці фахівців для роботи в умовах кризових ситуацій.

Результати дисертаційної роботи *впроваджено* в освітній процес Криворізького державного педагогічного університету (довідка 08-118/3 від 11.02.2026 р.), Вінницького національного технічного університету (довідка 01-02-10/01/01 від 27.01.2026 р.), Західноукраїнського національного університету Вінницького навчально-наукового інституту економіки (довідка 055 від 05.02.2026 р.), Донецького національного університету імені Василя Стуса (довідка 37/01-48/01 від 02.02.2026 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка 291 від 29.01.2026 р.), Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (довідка 6-11 від 30.01.2026 р.), Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка 2026-01-26/06-01/363 від 17.02.2026 р.), Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (довідка 154 від 05.02.2026 р.).

Особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві. У статті (Візнюк & Поліщук, 2021) здобувачкою розкрито проблему формування ІТ-компетентності майбутніх магістрів у психолого-педагогічному контексті; у публікації (Візнюк & Поліщук, 2021) дисертанткою проаналізовано психологічні детермінанти особистості булінгу в соціометричному вимірі; у статті (Візнюк & Поліщук, 2021) здобувачкою висвітлено особливості підготовки студентів до здобуття магістерського ступеня в освіті; у публікації (Візнюк, Буглай, Куцак,

Поліщук & Киливник, 2021) дисертанткою обґрунтовано використання штучного інтелекту в освіті; у статті (Гуревич, Опушко & Поліщук, 2022) здобувачкою висвітлено тенденції розвитку професійної освіти у XXI столітті; у публікації (Візнюк, Долинний & Поліщук, 2023) дисертанткою розкрито культурологічний підхід в аспекті формування особистості педагога; у статті (Візнюк, Долинна, Долинний & Паламарчук, 2023) здобувачкою обґрунтовано формування інформаційної компетентності в освітньо-професійній сфері діяльності аспірантів; у публікації (Долинний & Долинна, 2023) дисертанткою розкрито психологічну компетентність у подоланні внутрішнього конфлікту вчителів у рамках екологічного підходу; у статті (Андрушко, Візнюк, Дзекан & Долинна, 2025) здобувачкою проаналізовано виклики сучасності в організації освітнього процесу у закладах вищої освіти України; у публікації (Дзекан, Візнюк, Вознюк & Долинна, 2025) дисертанткою висвітлено особливості навчання іноземних студентів у закладах вищої освіти України в умовах війни; у статті (Візнюк, Пайкуш, Долинний & Долинна, 2025) здобувачкою проаналізовано психологічні аспекти впливу травматичного досвіду на психічне здоров'я особистості; у публікації (Візнюк, Долинний & Долинна, 2025) дисертанткою обґрунтовано формування екологічної компетентності студентів у контексті соціокультурної ініціативи; у статті (Гуревич, Візнюк, Долинна & Долинний, 2025) здобувачкою висвітлено професійну компетентність майбутніх науковців у цифровому освітньому середовищі в контексті європейських практик; у публікації (Візнюк, Долинний & Долинна, 2025) дисертанткою висвітлено сучасні тенденції методології наукових психолого-педагогічних досліджень; у статті (Долинна, 2025) здобувачкою обґрунтовано інтеграцію цифрових технологій та нейроінтерфейсів у професійну підготовку фахівців психономічних професій в Україні; у статті (Dolynna, 2025) дисертанткою розроблено модель резильєнтності у професійній підготовці та розвитку психологічних компетентностей фахівців у США; у статті (Долинна, 2025) здобувачкою розкрито концептуальні основи професійної підготовки фахівців психономічного профілю США та її інтеграцію в український освітній простір; у статті (Долинна, 2025) дисертанткою обґрунтовано практикоцентрований підхід у професійній підготовці фахівців психономічного профілю через проблемно-орієнтоване навчання та клінічний супервізоринг; у статті (Долинна, 2026) здобувачкою висвітлено американський досвід психономічної освіти в аспекті емоційної стійкості в умовах складних життєвих обставин; у статті (Puhach, Vizniuk, Paikus, Dolynnyi & Dolynna, 2026) дисертанткою проаналізовано психологічні механізми та поведінкові стратегії соціальної адаптації військовослужбовців у воєнний час; у статті (Vizniuk & Polishchuk, 2020) дисертанткою розкрито рівень психологічної стійкості студентів в умовах дистанційного навчання; у статті (Bondar, Polishchuk, Tymchenko, Kulish, Zabiaka & Plakhotniuk, 2022) дисертанткою висвітлено екологічні та психологічні особливості організації ігрового простору студентів із використанням комп'ютерних технологій; у статті (Tsekhmister, Vizniuk, Humeniuk, Dolynnyi & Polishchuk, 2022) дисертанткою висвітлено формування професійних умінь майбутніх лікарів у процесі професійної підготовки; у статті (Melnychuk,

Melnychuk, Polishchuk & Ishchuk, 2022) дисертанткою проаналізовано трансформацію правового регулювання праці в Україні в контексті досвіду зарубіжних країн в умовах COVID-19; у розділі колективної монографії (Візнюк, Долинний & Долинна, 2024) здобувачкою висвітлено інформаційний портал як ефективний засіб поліпшення якості теоретико-методичної підготовки здобувачів педагогічної освіти; у колективній монографії (Долинна, 2025) дисертанткою розкрито теорію і практику професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях різних рівнів:

– *міжнародних*: «Інноваційний потенціал соціальної роботи в сучасному світі: на межі науки та практики» (Чернігів, 2021), «Modern Science–Moderní věda» (Прага, Чехія, 2021, 2022), «Modern science: innovations and prospects» (Стокгольм, Швеція, 2022), «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 2023), «Становлення особистості: персонігенетичний контекст» (Мукачево, 2024), «Психологічна наука і практика: сучасні виклики та допомога особистості у кризових умовах» (Київ, 2025);

– *всеукраїнських*: «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених» (Харків, 2020), «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики» (Миколаїв, 2023), «Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (Київ, 2024), VIII Всеукраїнська наукова електронна конференція з міжнародною участю з нагоди 95-річчя НУФВСУ (Київ, 2025), «Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології» (Київ, 2025), «Асертивна взаємодія і саморозвиток обдарованих учнів та студентів під час війни» (Київ, 2025).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Робота складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, що становить 428 найменувань (із них 287 іноземні), 5 додатків на 41 сторінці. Повний обсяг дисертації – 522 сторінок, основний текст викладено на 432 сторінках. Дослідження містить 42 таблиці і 15 рисунків.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 26 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (6 – одноосібних), з яких: 20 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 4 статті у наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection або Scopus, 2 розділи в колективних монографіях. У 17 працях, додатково відображено наукові результати докторської дисертації, з них: 11 тез у матеріалах науково-практичних конференцій, 6 праць в інших виданнях.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові публікації, які відображають основні наукові результати докторської дисертації

Статті у наукових періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Візнюк І., **Поліщук А.** Формування ІТ-компетентності майбутніх магістрів як психолого-педагогічна проблема. *Психологічні перспективи*. 2021. № 37. С. 2–39. DOI : <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2021-37-23-39>
2. Візнюк І., **Поліщук А.** Психологічні детермінанти особистості булінгу в соціометричному вимірі. *Психологічне консультування та психотерапія*. 2021. № 14. С. 67–80. DOI : <https://doi.org/10.26565/2410-1249-2020-14-06>
3. Візнюк І., **Поліщук А.** English Features of students' training for master's degree in education. *Організаційна психологія. економічна психологія*. 2021. Вип. 1(22). С. 27–32. DOI : <https://doi.org/10.31108/2.2021.1.22.3>
4. Візнюк І., Буглай Н., Куцак Л., **Поліщук А.**, Киливник В. Використання штучного інтелекту в освіті. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2021. № 59. С. 14–22. DOI : <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-59-14-22>
5. Гуревич Р., Опущко Н., **Поліщук А.** Професійна освіта: тенденції розвитку в XXI столітті. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. № 52. С. 5–11. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5250>
6. Візнюк І., Долинний С., **Поліщук А.** Культурологічний підхід в аспекті формування особистості педагога. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія: Психологічні науки. 2023. №1. С. 53–58. DOI : [10.31558/2786-8745.2022.1\(1\).7](https://doi.org/10.31558/2786-8745.2022.1(1).7)
7. Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С., Паламарчук О. Формування інформаційної компетентності в освітньо-професійній сфері діяльності аспірантів. *Організаційна психологія. економічна психологія*. 2023. Вип. 1 (28). С. 76–84. DOI : <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.8>
8. Долинний С., **Долинна А.** Психологічна компетентність у подоланні внутрішнього конфлікту вчителів у рамках екологічного підходу. *Особистість та екологічні проблеми*. 2023. Вип. 2 (5). С. 54–61. DOI : [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3\(5\)-54-61](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3(5)-54-61)
9. Андрушко І., Візнюк І., Дзекан О., **Долинна А.** Виклики сучасності в організації освітнього процесу у закладах вищої освіти України. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2025. Вип. 2(32). С. 6–16. DOI : [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(32\).2025.345799](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(32).2025.345799)
10. Дзекан О., Візнюк І., Вознюк Л., **Долинна А.** Особливості навчання іноземних студентів у вузах України в умовах війни. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: ЦДУ ім. В. Винниченка, 2025. Вип. 221. С. 45–52. DOI : <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-221-45-52>

11. Візнюк І., Пайкуш М., Долинний С., **Долинна А.** Психологічні аспекти впливу травматичного досвіду на психічне здоров'я особистості. *Психологічний журнал*. 2025. № 15. С. 8–17. DOI : <https://doi.org/10.31499/2617-2100.15.2025.342053>
12. Візнюк І., Долинний С., **Долинна А.** Формування екологічної компетентності студентів у контексті соціокультурної ініціативи. *Особистість та екологічні проблеми*. 2025. Вип. 4 (2). С. 23–29. DOI : [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2025-4\(2\)-23-29](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2025-4(2)-23-29)
13. Гуревич Р., Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С. Професійна компетентність майбутніх науковців у цифровому освітньому середовищі: психолого-педагогічні дослідження в контексті європейських практик. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2025. № 76. С. 31–44. DOI : <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2025-76-31-44>
14. Візнюк І., Долинний С., **Долинна А.** Сучасні тенденції методології наукових психолого – педагогічних досліджень. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2025. № 75. С. 115–126. DOI : <https://surl.li/vbjyud>
15. Долинна А. Інтеграція цифрових технологій та нейроінтерфейсів у професійну підготовку фахівців психоекономічних професій в Україні. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2025. № 77. С. 204–214. DOI : <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2025-77-204-214>
16. Dolylna A. Resilience model in professional training: developing psychological competencies of specialists in the USA. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2025. № 3 (143). С. 26-36. DOI : 10.24139/2312-5993/2025.03/498-507
17. Долинна А. Концептуальні основи професійної підготовки фахівців психоекономічного профілю США та її інтеграція в український освітній простір. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2025. № 4 (144). С. 24-32. DOI : 10.24139/2312-5993/2025.04/364-373
18. Долинна А. Практикоорієнтований підхід у професійній підготовці фахівців психоекономічного профілю: проблемно-орієнтоване навчання та клінічний супервізоринг. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2025. № 5 (145). С.45-52. DOI : 10.24139/2312-5993/2025.05/224-233
19. Долинна А. Американський досвід психоекономічної освіти: емоційна стійкість в умовах складних життєвих обставин. *Наукові записки*. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : ЦДУ ім. В. Винниченка, 2026. Вип. 222. С. 48–52. DOI : <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-222-48-52>
20. Puhach S., Vizniuk I., Paikus M., Dolyynni S., & **Dolylna A.** Psychological mechanisms and behavioural strategies for the social adaptation of military personnel in wartime. *The Bulletin of National Defence University of Ukraine*. 2026. № 21(1). Pp. 97–

106. DOI : <https://doi.org/10.33099/2617-6858-26-21-1-97-106>

Статті у виданнях, що індексуються в міжнародних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus:

21. Vizniuk I., & **Polishchuk A.** The level of psychological resilience of a student in conditions of distance learning. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*. 2020. № 3. Pp. 57–68. URL : <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2020-3-4> (Scopus)

22. Bondar O., **Polishchuk A.**, Tymchenko A., Kulish I., Zabiaka I., & Plakhotniuk G. Ecological and Psychological Features of the Play Space Organization of Students with Using a Computer Technologies. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22 (3). Pp. 525–534. DOI : <https://surl.li/toiqxh> (Web of Science)

23. Tsekhmister Y., Vizniuk I., Humeniuk V., Dolynnyi S., & **Polishchuk A.** Formation of professional skills of future physicians in the process of professional training. *Revista Eduwed*. 2022. Vol. 16(2). Pp. 180–193. URL : <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.02.13> (Web of Science)

24. Melnychuk O., Melnychuk O., **Polishchuk A.**, Ishchuk A. Transformation Of Legal Regulation Of Labor in Ukraine In The Context Of The Experience Of Foreign Countries Under Covid-19 Conditions. *ECS Transactions*. 2022. Vol. 107 (1). Pp. 18215–18226. URL : <https://doi.org/10.1149/10701.18215ecst> (Scopus)

Монографії:

25. Візнюк І., Долинний С., **Долинна А.** Інформаційний портал – ефективний засіб поліпшення якості теоретико-методичної підготовки здобувачів педагогічної освіти. *Сучасні освітні технології в цифровій реальності* : колективна монографія / за ред. Р. С. Гуревича. Київ : Видавництво «Юрка Любченка», 2024. С. 154–167.

26. Долинна А. Професійна підготовка фахівців психономічних професій в університетах США: теорія і практика. *Соціально-психологічні аспекти забезпечення ментального здоров'я особистості в умовах ситуації невизначеності* : колективна монографія / В. І. Шахов [та ін.]. Вінниця : ТОВ «Твори», 2025. С. 23-58.

Наукові публікації, які додатково відображають наукові результати докторської дисертації

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

27. Візнюк І., **Поліщук А.** Мотивація студентоцентрованого навчання в аспекті дуальної освіти. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених (Харків, 14 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 53–55. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3606>

28. **Поліщук А.**, Долинний С. Проблема життєвого самоздійснення осіб з особливими освітніми потребами у соціометричному вимірі. *Інноваційний потенціал соціальної роботи в сучасному світі: на межі науки та практики* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 20–21 травня 2021 р.).

Чернігів, 2021. С. 29–31. URL : <https://surl.li/jjvpy>

29. Візнюк І., Долинний С., **Поліщук А.** Внутрішня конфліктність при психосоматичних розладах у педагогів. *Modern science: innovations and prospects : Proceedings of the 6th International scientific and practical conference* (Стокгольм, Швеція, 6–8 березня, 2022 р.). SSPG Publish. Stockholm, Sweden, 2022. С. 141–148. URL : <https://surl.li/qyxgly>

30. Візнюк І., Долинний С., **Долинна А.** Конфліктостійкість аспірантів на етапі завершення кваліфікаційної наукової праці. *Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики* : матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (Миколаїв, 7 квітня 2023 р.). Миколаїв : МНПУ, 2023. С. 57–60.

31. Пугач С., Візнюк І., Долинний С., **Долинна А.** Методологічний підхід щодо сформованості інформаційної компетентності аспірантів. *Методологія сучасних наукових досліджень* : матеріали XIX Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 23–24 лютого 2023). Харків, 2023. С. 404–407.

32. Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С. Ментальне здоров'я волонтерів: психосоматичні ознаки ПТСР. *Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності* : матеріали VII Всеукраїнської наукової електронної конференції з міжнародною участю (Київ, 29 жовтня 2024 р.) / Відповід. ред. : Т. М. Булгакова. Київ, 2024. С. 22–24. URL : <https://surl.cc/qsrutj>

33. Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С. Соціальна адаптація в аспекті розвитку особистості військовослужбовця за стилем життя. *Становлення особистості: персонігенетичний контекст* : збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (Мукачєво, 23–24 квітня 2024 р.) / ред. кол. Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачєво : Вид-во МДУ, 2024. С. 8–10. URL : <https://surl.li/ovmhx>

34. Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С. Формування резильєнтності підлітків в умовах війни: психологічний і соціальний аспекти. *Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності* : матеріали VIII Всеукраїнської наукової електронної конференції з міжнародною участю з нагоди 95-річчя Національного університету фізичного виховання і спорту України (Київ, 14 травня 2025 р.) / Відповід. ред. : Т. М. Булгакова. Київ, 2025. С. 14–16. URL: <https://surl.lt/clyvaa>

35. Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С. Нейропсихологічні чинники асертивної поведінки та саморозвитку обдарованої молоді в умовах війни. *Асертивна взаємодія і саморозвиток обдарованих учнів та студентів під час війни* : матеріали XX науково-практичного семінару (Київ, 12 листопада 2025 р.). Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2025. С. 13–17. URL : <https://surl.li/lyzvck>

36. Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С. Трансформація системи освіти України в соціальному розвитку громад під час війни. *Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології* : матеріали X Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції (Київ, 14–15 березня 2025 р.) / за ред. Ю. М. Швалба. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 36–38.

37. Візнюк І., **Долинна А.**, Долинний С. Перспективи досліджень розвитку

науки та освіти в умовах сучасних трансформацій. *Психологічна наука і практика: сучасні виклики та допомога особистості у кризових умовах* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 10 квітня 2025 р.) / Мін-во освіти і науки України; Укр. держ. ун-т імені Михайла Драгоманова; упоряд.: І. С. Булах, Л. М. Вольнова, Н. В. Гузій. Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. Ч. 1. С. 340–343.

Інші видання:

38. Vizniuk I, **Polishchuk A.**, Dolynnyi S., Skvortsova I. The program of development of ecological consciousness of students in institutions of higher education. *Modern Science-Moderní věda. Praha. Česká republika, Nemoros.* 2021. № 6. Pp. 40–50. URL : <https://surl.li/wecqjk>

39. Візнюк І., **Поліщук А.** Peculiarities of preparation of applicants for higher education for the degree of doctor of philosophy and doctor of science in hei. *Теоретико-методологічні засади самоздійснення особистості в умовах трансформаційних змін* : колективна монографія / О. М. Паламрчук, О. М. Шахов [та ін.]. Вінниця : ТОВ «Твори», 2021. С. 68–84.

40. Vizniuk I, Dolynnyi S., **Polishchuk A.**, Kylyvnyk V. Structural and functional model of formation of socio-cultural competence of future foreign language teachers. *Modern Science-Modern? věda. Praha. Česká republika, Nemoros.* 2022. № 5. Pp. 108–117. URL : <https://surl.li/wybtng>

41. **Polishchuk A.**, Paykush M., Shkolnikova T., Puhash V. Modeling of psychoprophylaxis of psychogenic disorders of teachers in the aspect of innovative technologies. *Modern Science-Moderní věda. Praha. Česká republika, Nemoros.* 2022. № 2. Pp. 52–64. URL : <https://surl.li/ortiyb>

42. Візнюк І., **Долинна А.** Долинний С. Соціально-психологічна природа конфлікту : навчально-методичний посібник. Вінниця : ВДПУ, 2025. 146 с. URL : <https://doi.org/10.31652/2080-75-25-385>

43. Долинна А. Американські моделі професійної підготовки фахівців психологічного профілю як ресурс модернізації української освіти. *Сучасні тенденції психологічної науки та практики у вирішенні проблеми особистісного і професійного самоздійснення особистості* : збірник наукових праць кафедри психології та соціальної роботи. Вінниця : ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 2026. Вип. 16. С. 19–24.

Дисертація Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психономічних професій в університетах США», подана на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти є самостійною та завершеною науковою працею, у якій виконано конкретне наукове завдання (розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено теоретичні й методичні засади формування професійної підготовки фахівців психономічних професій в університетах США).

Дисертація відповідає вимогам, передбаченим п. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» (постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197).

УХВАЛИЛИ:

1. Рекомендувати дисертаційне дослідження Долинної Анни Сергіївни «Теорія і практика професійної підготовки фахівців психологічних професій в університетах США» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

2. Затвердити розгорнутий висновок кафедри освітніх наук щодо докторської дисертації Долинної Анни Сергіївни (додається).

З даного питання відбулося голосування.

Результати голосування:

«за» – 8;

«проти» – немає;

«утримались» – немає.

Постанова і висновок прийняті відкритим голосуванням одноголосно.

Головуючий на засіданні:

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Микола ДУБІНКА

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Тетяна ОКОЛЬНИЧА

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Наталія САВЧЕНКО

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітніх наук
ЦДУ імені Володимира Винниченка

Микола ДУБІНКА

«25» лютого 2026 р.

